

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΤΗΣΙΩΝ 76 - 10434 ΑΘΗΝΑ - email vbrinia@aueb.gr - ASOE GR, www.aueb.gr

---

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

(ΥΑ 39460/Γ2/21-3-2013, ΦΕΚ Β' 689/26-3-13)

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ «ΑΡΧΕΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ –Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ» ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ *ΜΕ ΘΕΜΑ:*
*ΑΝΕΡΓΙΑ***

Δρ ΜΠΡΙΝΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ, ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ

ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΑ

ΚΟΛΟΝΙΩΤΗ ΓΑΡΥΦΑΛΙΑ

ΛΕΚΚΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη στοχεύει στο σχεδιασμό μίας διδασκαλίας με θέμα την ανεργία μέσω της Τέχνης. Τρία είναι τα έργα τέχνης που εντάχθηκαν στο σχεδιασμό αυτό και συνδέονται με τρία κριτικά ερωτήματα. Αναλύεται, λοιπόν, το περιεχόμενο τους, ο τρόπος σύνδεσης τους με τις βασικές ενότητες του μαθήματος και η διαδικασία παρουσίασής τους στους μαθητές. Εν τέλει, αυτό που προκύπτει είναι ότι τα οφέλη από τη χρήση της τέχνης είναι πολλά τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς, αρκεί να γίνει η σωστή επιλογή.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μελέτη αυτή πραγματεύεται το σχεδιασμό μιας διδασκαλίας στο μάθημα «Αρχές Οικονομικής Θεωρίας» της Γ΄ Λυκείου μέσω της Τέχνης με θέμα την ενότητα 9.4 Ανεργία. Μέσω της χρήσης τριών έργων τέχνης, ενός ποιήματος και ενός κινηματογραφικού έργου, θα προσεγγιστούν έννοιες σχετικές με την ανεργία, τα είδη της καθώς και οι συνέπειές της με τη βοήθεια τριών κριτικών ερωτήσεων που θα δίνουν εναύσματα για ανάπτυξη προβληματισμού σε σχέση με το συγκεκριμένο θέμα.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

1.ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ- ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Στα προηγούμενα μαθήματα στα πλαίσια της μακροοικονομικής ανάλυσης έχει αναφερθεί αρκετές φορές ο όρος ανεργία, τόσο στην ενότητα του πληθωρισμού, όσο και σε αυτή των φάσεων του οικονομικού κύκλου. Είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σε μεγάλες διαστάσεις οι περισσότερες οικονομίες, ένα φαινόμενο που λαμβάνει χώρα και στην Ελλάδα, ιδιαίτερα αυτή την εποχή.

Στη συγκεκριμένη διδασκαλία, λοιπόν, θα αναλυθούν διεξοδικά έννοιες σχετικά με την ανεργία όπως ο οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός αποτελεί το εργατικό δυναμικό το οποίο χωρίζεται στους απασχολούμενους και τους άνεργους οι οποίοι μπορούν και θέλουν να εργαστούν αλλά δεν μπορούν να βρουν απασχόληση. Αντίθετα, ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός περιλαμβάνει τα άτομα που δεν μπορούν ή δεν θέλουν να εργαστούν. Ακόμη, θα παρουσιαστεί ο τρόπος μέτρησης του ποσοστού ανεργίας, ως ο λόγος του αριθμού των ανέργων προς το εργατικό δυναμικό επί τις εκατό (%). Θα δοθεί έμφαση στα τέσσερα είδη της ανάλογα με τα αίτια που την προκαλούν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αυτά είναι η *εποχιακή ανεργία* (συστηματικές μεταβολές στην παραγωγική δραστηριότητα των επιχειρήσεων που συνοδεύονται από αντίστοιχες της απασχόλησης εργατικού δυναμικού), η *ανεργία τριβής* (αδυναμία των ανέργων να εντοπίσουν τις επιχειρήσεις με κενές θέσεις εργασίας και το αντίστροφο), η *διαρθρωτική ανεργία* (αναντιστοιχία στα προσόντα και την ειδίκευση των ανέργων με αυτά που απαιτούνται για την κάλυψη των κενών θέσεων) και η *ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης* (αδυναμία της συνολικής ζήτησης της οικονομίας να απορροφήσει τη συνολική προσφορά εργατικού δυναμικού). Επίσης, θα αναλυθούν οι οικονομικές συνέπειες της ανεργίας όπως απώλεια παραγωγικών δυνάμεων, εισοδήματος και επιβάρυνση κρατικού προϋπολογισμού, αλλά και κοινωνικές όπως έλλειψη αυτοσεβασμού, οικογενειακές τριβές κ.λ.π. Τέλος, θα αναφερθούν ενδεικτικοί τρόποι καταπολέμησής της με κυριότερους τα δημοσιονομικά και νομισματικά μέτρα των κυβερνήσεων και τα μέτρα επαγγελματικής κατάρτισης και επανεκπαίδευσης.

2.ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Σχετικά με τους τιθέμενους διδακτικούς στόχους, οι μαθητές μετά το πέρας της διδασκαλίας πρέπει να είναι ικανοί να:

- A) να ορίζουν τις έννοιες εργατικό δυναμικό, απασχολούμενοι και άνεργοι
- B) να υπολογίζουν το ποσοστό ανεργίας με τα κατάλληλα αριθμητικά δεδομένα
- Γ) να περιγράφουν τα είδη ή κατηγορίες της ανεργίας
- Δ) να αναφέρουν τις συνέπειες της ανεργίας
- E) να εκθέτουν τους τρόπους αντιμετώπισης της ανεργίας

Πέρα από τους παραπάνω διδακτικούς στόχους, και εφόσον θα χρησιμοποιηθούν έργα τέχνης ως εναύσματα κατά την παρουσίαση, σκοπός είναι η εξοικείωση των μαθητών με την τέχνη, η γενικότερη ένταξή της στη ζωή τους καθώς και η καλλιέργεια κριτικής σκέψης και φαντασίας.

3.ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

Για την παρουσίαση των ενοτήτων του μαθήματος θα χρησιμοποιηθούν τρία έργα τέχνης που θα συνδέονται με τρεις κριτικές ερωτήσεις. Θα προβληθούν τα έργα τέχνης στους μαθητές οι οποίοι θα παροτρυνθούν να εκφράσουν τις απόψεις τους πάνω στα κριτικά ερωτήματα που έχουν τεθεί. Έτσι, θα προκύψουν σταδιακά οι βασικές ενότητες του μαθήματος.

i) Κριτικές ερωτήσεις

Οι κριτικές ερωτήσεις θα δίνουν εναύσματα για ανάπτυξη του προβληματισμού σχετικά με το θέμα της ανεργίας και είναι οι ακόλουθες:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- 1) Γιατί υπάρχει ανεργία;
- 2) Πώς επιδρά η ανεργία στη ζωή μας;
- 3) Πώς μπορεί να λυθεί το πρόβλημα της ανεργίας;

ii) Έργα Τέχνης

Τα έργα τέχνης που θα προβληθούν στους μαθητές και σχετίζονται με τις κριτικές ερωτήσεις προέρχονται από το χώρο του κινηματογράφου και της ποίησης και είναι τα εξής:

- 1) Κινηματογραφικό έργο

Πρωτότυπος τίτλος	"LADRI DI BICICLETTE" (Ο ΚΛΕΦΤΗΣ ΤΩΝ ΠΟΔΗΛΑΤΩΝ)
Σκηνοθέτης	Vittorio De Sica
Διάρκεια	86'
Έτος παραγωγής	1948
Χώρα παραγωγής	Ιταλία
Πηγή (-ες)	Internet: ολόκληρη η ταινία σε έξι μέρη(με αγγλικούς υπότιτλους) http://www.youtube.com/watch?v=R6ocVHUL9tl Απόσπασμα: http://www.youtube.com/watch?v=xhgRYAe_lo0 (λεπτά από 1:06 έως 3:30)

Η συγκεκριμένη ταινία με δραματική επικαιρότητα σήμερα, αναδεικνύει έντονα το φαινόμενο της ανεργίας. Στην εξαθλιωμένη Ιταλία της ανεργίας και της ανέχειας, ένας "προνομιούχος" πατέρας αναζητά εργασία και καταφέρνει να βρει μια δουλειά που απαιτεί ποδήλατο. Για κακή του τύχη κάποιος του το κλέβει την πρώτη του μέρα στη δουλειά και έτσι μαζί με το νεαρό του γιο ξεκινούν μια μανιώδη αναζήτηση να τον βρουν, από την οποία παίρνουν πολλά μαθήματα ζωής.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

2) Ποίημα

Τίτλος πρωτοτύπου	«ΑΝΕΡΓΟΙ»
Συγγραφέας	Νικηφόρος Βρεττάκος
Συλλογή	«Τα Ποιήματα»

«Του εργοστασίου η πόρτα, είναι από σίδηρο
έχει στο μέσο δυο κάγκελα. Και πίσω από τα κάγκελα
δυο μάτια που σφάζουν. Ο επιστάτης κοιτάζει
την ουρά των ανθρώπων που στέκονται απέξω,
χέρια και πρόσωπα που κάνουν μια κίνηση
όλα μαζί, κρατούν την ανάσα, σκύβουν ν' ακούσουν.
“Μεσημέριασε, φύγετε. Ο κύριος
Διευθυντής δε θάρθει. Αύριο πάλι
Πρωί. Πιο πρωί” .
Χαμηλώνουν τα πρόσωπα, στέκονται αμήχανα.
Ύστερα, φεύγοντας, κοιτάζουνε γύρω τους
σα να ψάχνουν να βρουν ένα βάραθρο- όχι
να κλάψουνε, όχι να ψάξουν για τίποτα,
αλλά να ρίξουν τα χέρια τους».

Σε αυτό το ποίημα ο Νικηφόρος Βρεττάκος μεταφέρει εύκολα στον αναγνώστη μέσα από έντονες και υποβλητικές εικόνες τα μηνύματα που θέλει να περάσει σχετικά με τη μάστιγα της ανεργίας. Παρουσιάζει την προσμονή των εργατών να εργαστούν, τις φρούδες ελπίδες και την τελική απογοήτευσή τους.

3) Κινηματογραφικό έργο

Πρωτότυπος τίτλος	«MODERN TIMES» (ΜΟΝΤΕΡΝΟΙ ΚΑΙΡΟΙ)
Σκηνοθέτης	Charles Chaplin
Διάρκεια	87'
Έτος παραγωγής	1936
Χώρα παραγωγής	ΗΠΑ
Πηγή (-ες)	Internet: ολόκληρη η ταινία (χωρίς υπότιτλους) http://www.youtube.com/watch?v=wGNyG8F7WY Απόσπασμα: από 0:55:18 λεπτό έως 0:59:56 λεπτό

Η ταινία αυτή αγγίζει θέματα της επικαιρότητας με σαρκαστικό και χιουμοριστικό τρόπο όπως η ανεργία και η φτώχεια. Ο Τσάρλι Τσάπλιν εμφανίζεται ως ο γνωστός «αλητάκος» με το χαρακτηριστικό καπέλο και μουστάκι, ο οποίος αγωνίζεται να επιβιώσει στον μοντέρνο, βιομηχανοποιημένο κόσμο. Το φιλμ έχει φόντο το μεγάλο οικονομικό και χρηματιστηριακό κραχ του 1929 και αποτελεί ένα σχόλιο στην

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

απεγνωσμένη εύρεση εργασίας σε μια κοινωνία με τεράστια ανεργία καθώς και στην οικτρή οικονομική κατάσταση των ανθρώπων. Ωστόσο, ο ήρωας δεν παραιτείται και συνεχώς εκμεταλλεύεται τις νέες ευκαιρίες.

iii) Σύνδεση των έργων τέχνης με τις κριτικές ερωτήσεις

Έργα Τέχνης	Σύνδεση με τις κριτικές ερωτήσεις		
	1	2	3
"LADRI DI BICICLETTA" (ΚΕ)	✓	✓	
«ΆΝΕΡΓΟΙ»(Π)	✓	✓	
«MODERN TIMES»(ΚΕ)		✓	✓
(ΚΕ)= Κινηματογραφικό Έργο (Π)=Ποίηση			

Το απόσπασμα της ταινίας «Ο κλέφτης των ποδηλάτων», όπως φαίνεται από τον πίνακα, συνδυάζεται με τα δύο πρώτα κριτικά ερωτήματα που τέθηκαν. Συγκεκριμένα, ο Αντόνιο Ρίτσι ένας για πολύ καιρό άνεργος που περιμένει μαζί με πλήθος ομοιοπαθών συναδέλφων του έξω από ένα γραφείο ΟΑΕΔ της Ρώμης, είναι ο τυχερός της ημέρας και επιλέγεται ως αφισοκολλητής του Δήμου. Πρέπει όμως να έχει ποδήλατο γι' αυτή τη δουλειά. Όταν αντιλαμβάνονται ότι δεν το έχει, προσφέρονται άλλα άτομα που όμως δεν διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα γι αυτή την θέση. Τα κυρίαρχα συναισθήματα είναι θλίψη, απογοήτευση και άγχος. Επομένως, το απόσπασμα αυτό συνάδει με τα αίτια της ανεργίας, όπως η υπερβάλλουσα προσφορά εργατικού δυναμικού σε σχέση με την ζήτηση και η αναντιστοιχία προσόντων και κενών θέσεων, αλλά και με τις κοινωνικές συνέπειες.

Όπως και το πρώτο κινηματογραφικό έργο, έτσι και το ποίημα «Άνεργοι» κάνει λόγο για την πληθώρα ανέργων και την αδυναμία απορρόφησής τους, καθώς και για τις επεκτάσεις της κατάστασης αυτής στη ψυχοσύνθεσή τους.

Το απόσπασμα του δεύτερου κινηματογραφικού έργου, «Μοντέρνοι καιροί», ανταποκρίνεται στο τρίτο κριτικό ερώτημα σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης της ανεργίας. Ειδικότερα, η επανέναρξη της λειτουργίας ενός εργοστασίου δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και αυτή την ευκαιρία σπεύδει να αδράξει ο πρωταγωνιστής. Επίσης, ως συσχέτιση με το δεύτερο κριτικό ερώτημα, το πρόβλημα της φτώχειας που βιώνει ως άνεργος λύνεται καθώς βρίσκει νέα απασχόληση που του επιτρέπει να εκπληρώσει κάποια από τα όνειρα του.

4. ΠΡΟΣΔΟΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μέσω αυτής της διαδικασίας επιδιώκεται η αύξηση του ενδιαφέροντος, η κινητοποίηση και η συμμετοχή των μαθητών καθ' όλη τη διάρκεια της διδασκαλίας. Επιπλέον, απαραίτητη είναι η επίτευξη των διδακτικών στόχων που προαναφέρθηκαν, ο εμπλουτισμός των γνώσεων των μαθητών και η επανεξέταση των απόψεων τους. Αναλυτικότερα, οι μαθητές μετά την ολοκλήρωση της διδασκαλίας θα πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με έννοιες σχετικές με την ανεργία, τον τρόπο μέτρησης της καθώς και να μπορούν να αναφέρουν τα αίτια, τις συνέπειες και τους τρόπους αντιμετώπισης της. Πέρα από αυτά, προσδοκείται η ανάπτυξη ικανοτήτων όπως η δημιουργική και κριτική σκέψη, η ανάλυση και η εξαγωγή συμπερασμάτων, η καλλιέργεια της φαντασίας και της αισθητικής εμπειρίας. Τέλος, επιθυμητή είναι η γενικότερη ένταξη της τέχνης στην καθημερινή ζωή των μαθητών, ώστε να αποκομίσουν τα μέγιστα οφέλη από αυτήν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συμπερασματικά, η ένταξη της τέχνης στην εκπαίδευση είναι εύκολα εφαρμόσιμη και τα οφέλη για τους μαθητές και τον εκπαιδευτικό είναι ποικίλα. Υπάρχει μεγάλο εύρος έργων τέχνης που μπορούν να συσχετιστούν με όλα τα μαθήματα και να λειτουργήσουν ως αρωγός για μια πιο δημιουργική μάθηση. Η συμβολή της τέχνης έγκειται στην καλύτερη κατανόηση διάφορων εννοιών, την καλλιέργεια ικανοτήτων και δεξιοτήτων και στην δημιουργία ενός ευχάριστου μαθησιακού κλίματος. Για την επίτευξη όλων αυτών, απαιτείται προσεκτική επιλογή από τον εκπαιδευτικό των έργων τέχνης προκειμένου τα αποτελέσματα να είναι τα επιθυμητά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✓ Alexis Kokkos, Transformative Learning Through Aesthetic Experience: Towards a Comprehensive Method, Journal of Transformative Education, The Author(s) 2011
- ✓ Vasiliki Brinia, Evangelos Vikas, **2012**, Economics in Secondary education: A case study in Greece. Archives of Economic History, Vol. XXIV, N. 1. ISSN 1108-7005.
- ✓ Βασιλική Μπρίνια (2006), Η εισαγωγή της μεθόδου project στις οικονομικές επιστήμες: Ένας οδηγός εφαρμογής, Gutenberg
- ✓ Αρχές Οικονομικής, Θεωρίας, Γ' λυκείου, ΟΕΔΒ, Αθήνα

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ